MEDLEMSFÖRSLAG

Nordiska rådet

A 1624/näring

Framlagt av:
Den socialdemokratiska gruppen

Behandlas i:
Näringsutskottet

J.nr. 14-00195-1

Medlemsförslag om mobilitet och rättvis konkurrens

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har fungerat väl i 60 år och erbjudit såväl arbetare som företag många fördelar. Mobiliteten i Östersjöområdet har vuxit starkt, speciellt sedan de Baltiska länderna och Polen blev medlemmar i EU. Idag pendlar ca 130 000 personer över gränserna mellan Östersjöländerna.

Arbetskraftens mobilitet är viktig för att arbetsmarknaden skall fungera väl, för att utbud och efterfrågan skall mötas. Det kan bidra till en konvergens av arbetsvillkor och levnadsstandard i regionen. Det finns dock stora utmaningar kopplade till rörligheten. Utländska och utsända arbetare är lätt utsatta för dåliga arbetsvillkor vilket undergräver lika villkor på arbetsmarknaden och rättvis konkurrens mellan företag.

Hållbar tillväxt bygger på en jämlik arbetsmarknad där kollektivavtal respekteras och företagen tävlar med hög kvalitet och produktivitet. En tudelad arbetsmarknad, dåliga löner och arbetsförhållanden hör inte till den nordiska modellen.

En utredning som finska riksdagens revisionsutskott beställde och som publicerades 2010 uppskattade att den svarta ekonomins omfattning var 6,9 % av BNP år 2008 och skattebortfallet minst 4-5 miljarder euro årligen. Största delen är förlorade skatteinkomster och socialavgifter på löner samt förlorad mervärdesskatt[1]. Den svenska skattemyndigheten uppskattar att skattefelet är ca 5 % av BNP. Skillnaden mellan total skattenivå och fastställd skatt är 133 miljarder kronor, varav mervärdesskattens andel är 35 miljarder, socialavgifternas 31 miljarder och inkomstskatternas 52 miljarder. [2]

[1] Revisionsutskottets betänkande 9/2010 rd
http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/reub_9_2010_p.shtml

[2] http://www.skatteverket.se/omoss/omskatteverket/beskattningsverksamheten/skattefelet/

De nordiska länderna har i samarbetsprogrammet för arbetslivsområdet 2013-2016 fastställt att det finns ett gemensamt intresse att motverka oacceptabla arbetsförhållanden, "*social dumping*" och diskriminering på arbetsmarknaden. Enligt programmet skall man utbyta erfarenheter om goda verktyg och åtgärder samt se på möjligheterna för ett stärkt samarbete mellan relevanta nordiska myndigheter.

Inom ramen för det nordiska samarbetet har två studier kring utländsk arbetskraft utgivits under de senaste åren: *Labour migrants from Central and Eastern Europe in the Nordic countries – Patterns of migration, working conditions and recruitment practices* (Tema Nord 2013:570) samt *Arbeidstilsynenes roller, strategier og redskaper i arbeidet mot sosial dumping: En nordisk pilotstudie* (Tema Nord 2013:523). Nordiska arbetsrättsutskottet skall göra en uppföljning av utvecklingen och statistiken kring antalet utstationerade arbetstagare.

Det finns många likheter mellan de nordiska ländernas arbetsmarknader: Organisationsgraden är hög och kollektivavtalen reglerar stora delar av arbetsmarkanden, men det finns ingen lagstadgad minimilön. Men det finns också betydande skillnader. Kollektivavtalen är allmängiltiga i Finland och i vissa branscher i Norge, men inte i Sverige och Danmark. Myndigheterna har få kontrollmekanismer i Sverige, medan arbetstillsynen i Danmark, Finland och Norge har fått en viktig roll i att motverka svartarbete och säkra arbetstagares rättigheter. Många olika åtgärder har omfattats, bland annat registrering, ID-krav och omfattande beställaransvar.

Eftersom de nordiska länderna har valt olika strategier och verktyg ger det utmärkta möjligheter att utvärdera de åtgärder som vidtagits för att hitta de mest effektiva lösningarna för att skapa en rättvis spelplan för arbetstagare och näringsliv.

Europeiska rådet har i maj 2014 godkänt tillämpningsdirektivet 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. Direktivet skall säkerställa att det är arbetsrätten i det land där arbetet genomförs som skall tillämpas. Direktivet skall vidare se till att minimivillkor efterföljs. I direktivet stiftas att medlemsstaten ska fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Medlemsstaterna ska också vidta åtgärder för att förhindra missbruk och överträdelse av direktivet. Åtgärderna ska omfatta övervakning, bedömning och, i lämpliga fall, kontroll i enlighet med nationell rätt eller administrativ praxis. Sådana kontrollmekanismer som inte beskrivs måste godkännas av kommissionen. En koordinerad nordisk implementering av direktivet ger de nordiska länderna möjlighet att lära av varandra vad gäller övervakning, sanktioner och kontrollmekanismer, ge större tyngd i förhållande till kommissionen samt förhindra att nya gränshinder uppstår mellan de nordiska länderna.

Lagstiftningen i de nordiska länderna och EU är i stort sett på plats för att säkra lika lön och arbetsvillkor för alla i det land där arbetet utförs. Problemen beror på okunskap samt bristande övervakning och sanktioner. Varken arbetstagare eller arbetsgivare känner till vilka regler och praxis som gäller i de olika länderna. De vet inte sina rättigheter och skyldigheter och den informationen är svår att hitta.

Myndigheter och fackföreningar å sin sida har inte tillräckliga resurser och verktyg för att övervaka att lagar och avtal efterföljs. När sanktionerna är underdimensionerade, kan det löna sig för företagen att fuska fast de skulle bli fast. Ifall företag som fuskar klarar sig i konkurrensen, ökar pressen på andra företag att börja fiffla.

Baltic Sea Labour Forum, BSLF, som är ett samarbete mellan stater och arbetsmarknadsparterna runt Östersjön, har i sin *Action Plan on Cross*

Border Mobility in the Baltic Region identifierat att bättre information till arbetare och arbetsgivare om deras rättigheter och skyldigheter skulle öka mobiliteten i Östersjöområdet och säkra arbetsförhållanden enligt gällande lagar och avtal. [3]

BSLF rekommenderar därför att man har informationscenter i varje land som kan ge service på flera språk och där man på ett ställe, lätt och begripligt får information om arbetslagstiftning, arbetsmarknadsparter och kollektivavtal, skatter, socialskydd, tillståndsprocesser osv. BSLF har planer på att utveckla en internetportal med information riktad till individer och företag i Östersjöområdet, ifall de får finansiering. För att en dylik portal skall fungera måste nationella myndigheter och andra centrala aktörer ha lättillgänglig och relevant information på flera språk.

Bättre informationsverksamhet skulle bidra till en bättre fungerande arbetsmarknad och ökad mobilitet då arbetstagare och företag har kunskap om vilka regler som gäller. Kopplat till bättre övervakning och tillräckliga sanktioner skulle det stärka den nordiska modellen som bygger på respekt för kollektivavtal och konkurrens med hög kvalitet och produktivitet. Ytterligare skulle det öka statens inkomster då alla skulle betala skatt och socialavgifter på kollektivavtalsenlig lön.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en utredning som utvärderar åtgärder för att motarbeta grå ekonomi/svartarbete och säkra avtalsenliga arbetsvillkor och rättvis konkurrens som vidtagits i de nordiska länderna samt behovet för samarbete, koordinering och informationsutbyte mellan myndigheter på nordiskt plan

att ordna en konferens för att diskutera utredningens resultat, EU-domslutens konsekvenser och implementeringen av tillämpningsdirektivet för utstationerade arbetstagare

[3] www.bslf.eu

samt att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att koordinera implementeringen av tillämpningsdirektivet för utstationerade arbetstagare för att garantera effektiva kontrollmekanismer utan att nya gränshinder uppstår

att stödja utvecklandet och upprätthållandet av en internet-portal (i stil med Hallå Norden) med information riktad till arbetare och företag som flyttar eller jobbar över gränserna i Östersjöregionen

att försäkra att nationella myndigheter på sina hemsidor har lättillgängligt och relevant information om rättigheter, skyldigheter och praktiska frågor riktat till såväl arbetare och företag som verkar över gränserna i Östersjöområdet och till nordiska företag som anställer utländsk arbetskraft eller anlitar utländska underleverantörer

Nordiska rådet

A 1624/näring

Framlagt av:
Den socialdemokratiska gruppen

Behandlas i:
Näringsutskottet

J.nr. 14-00195-1

Piteå den 7 augusti 2014

Anders Karlsson (S)
Ann-Kristin Johansson (S)
Annette Lind (S)
Billy Gustafsson (S)
Christer Adelsbo (S)
Christian Beijar (ÅSD)
Eeva-Johanna Eloranta (sd)
Gunvor Eldegard (A)
Helgi Hjörvar (A)
Henrik Dam Kristensen (S)
Jorodd Asphjell (A)
Karen J. Klint (S)
Karin Gaardsted (S)
Karin Åström (S)
Knut Storberget (A)
Maria Stenberg (S)
Marit Nybakk (A)
Per Berthelsen (S)
Per Rune Henriksen (A)
Peter Johnsson (S)
Ruth Mari Grung (A)
Sjurður Skaale (Jvfl.)
Sonja Mandt (A)
Suna Kymäläinen (sd)
Tuula Peltonen (sd)